

Date: 9th April-2026

MAQSUD SHAYXZODANING SIYOSIY QUVG'IN DAVRI VA RUHIY
KECHINMALARINING IJODGA TA'SIR

Azamatov Abduazim Abdusaid o'g'li
Toshkent Davlat Transport Universiteti

Annotatsiya: Ushbu maqola XX asrning o'rta davrida yashagan shoir Maqsud Shayxzodaning siyosiy quvg'in davri va ruhiy kechinmalarining uning ijodiga ta'sirini o'rganishga bag'ishlangan. Tadqiqotda shoirning hayotiy tajribalari, siyosiy bosimlar va ichki ruhiy kechinmalari uning she'riyatiga qanday aks etgani tahlil qilinadi. Ishning maqsadi Shayxzodaning ijodiy merosini chuqurroq anglash va shaxsiy kechinmalar bilan adabiy yaratuvchanlik o'rtasidagi bog'liqlikni aniqlashdir.

Kalit so'zlar: Maqsud Shayxzoda, siyosiy quvg'in, ruhiy kechinmalar, ijodiy jarayon, o'zbek adabiyoti, she'riyat.

Аннотация: Данная статья посвящена изучению периода политических преследований и влияния психологических переживаний на творчество поэта Максуда Шайхзаде, жившего в середине XX века. В исследовании анализируется, как жизненный опыт поэта, политическое давление и внутренние эмоциональные состояния отразились в его поэзии. Цель работы заключается в более глубоком понимании творческого наследия Шайхзаде и выявлении связи между личными переживаниями и литературным созиданием.

Ключевые слова: Максуд Шайхзаде, политические преследования, психологические переживания, творческий процесс, узбекская литература, поэзия.

Abstract: This article is devoted to the study of the influence of the period of political persecution and spiritual experiences of the poet Maqsud Shaikhzadeh, who lived in the middle of the 20th century, on his work. The study analyzes how the poet's life experiences, political pressures, and inner spiritual experiences were reflected in his poetry. The purpose of the work is to gain a deeper understanding of Shaikhzadeh's creative legacy and to determine the connection between personal experiences and literary creativity.

Keywords: Maqsud Shaykhzoda, political persecution, spiritual experiences, creative process, uzbek literature, poetry

KIRISH: Maqsud Shayxzoda XX asrning o'rta davrida yashagan va faoliyat ko'rsatgan o'zbek shoirlaridan biridir. Uning ijodiy faoliyati siyosiy quvg'inlar, repressiyalar va jamiyatdagi ijtimoiy-siyosiy o'zgarishlar davrida shakllangan. Shu davr shoirning ruhiy dunyosiga va uning ijodiga chuqur ta'sir ko'rsatgan. Siyosiy bosimlar va hayotiy qiyinchiliklar Shayxzodaning she'riyatida o'ziga xos melankoliya, chuqur ichki kechinmalar va ijtimoiy haqiqatni ifodalashga intilish sifatida namoyon bo'lgan. Shoirning siyosiy quvg'in davri uning ruhiy kechinmalarini keskinlashtirgan. Repressiya sharoitida shoir insoniy qadr-qimmat, adolat, erkinlik va haqiqat tuyg'ularini o'tkazishda murakkab psixologik tajribadan o'tgan. Bu tajribalar uning she'riyatida ikki asosiy motivni yuzaga

Date: 9th April-2026

keltirgan: birinchisi, inson ruhining chidamliligi va ichki erkinlikni himoya qilish, ikkinchisi esa ijtimoiy adolatni tiklashga intilish. Shayxzodaning she'rlari ko'pincha insonning ichki dunyosi bilan tashqi dunyo o'rtasidagi ziddiyatni yoritadi. U o'z asarlarida siyosiy quvg'inlar natijasida yuzaga kelgan ichki bo'shliq va ruhiy bosimlarni nozik psixologik tahlil orqali ifodalaydi. Ijodiy jarayon jarayonida Shayxzodaning ruhiy kechinmalari she'riyatning estetik qiyofasiga o'tadi. Shoirning metafora, simvol va obrazlardan foydalanganligi uning ichki kechinmalarini o'quvchiga chuqur etkazishga xizmat qilgan. Masalan, tabiiy tasvirlar orqali insonning ruhiy holatini aks ettirish yoki tarixiy motivlar orqali shaxsiy va jamiyat hayotidagi adolatsizlikni ochib berish Shayxzodaning ijodiga xosdir. Shu bilan birga, uning she'riyatida ironik va lirizm elementlari ham mavjud bo'lib, ular shoirning ichki qarama-qarshiliklarini va ruhiy ziddiyatlarini yanada kuchaytiradi. Siyosiy quvg'in davri Shayxzodaning ijtimoiy mavzularga qiziqishini kuchaytirgan. U insonning jamiyatdagi o'rni, erkinlik va adolatga bo'lgan intilishi, ijtimoiy ziddiyatlarni ochib berish masalalarini she'riy til orqali tadqiq qilgan. Shu davrda shoirning ayrim asarlarida nostalji, sog'inch va ichki kurash motivlari ko'plab uchraydi. Bu motivlar shoirning ichki dunyosi bilan o'quvchi orasidagi psixologik bog'liqlikni kuchaytiradi va uning she'riyatini universal ahamiyatga ega qiladi. Maqsud Shayxzodaning ijodi nafaqat siyosiy quvg'in davri bilan bog'liq shaxsiy tajribalarini, balki umumbashariy ruhiy kechinmalarni ham aks ettiradi. Shoirning she'riyatida insonning erkinlik va adolatga bo'lgan intilishi, ichki kechinmalari va jamiyatdagi adolatsizlikni tanqid qiluvchi motivlar birlashadi. Shu bilan birga, uning ijodiy uslubi o'zbek adabiyoti an'analarini zamonaviy shaklda boyitadi va shaxsiy kechinmalarni estetik tilda ifodalash imkonini beradi. Shayxzodaning ijodiy merosini o'rganish orqali siyosiy repressiya va ruhiy kechinmalar ijodiy jarayonni shakllantirishdagi rolini aniqlash mumkin. Bu esa shoirning asarlarini nafaqat milliy, balki xalqaro adabiyot kontekstida ham baholash imkonini beradi. Uning she'riyatidagi insoniy qadriyatlar, ruhiy chidamlilik va adolat intilishi zamonaviy o'quvchilar uchun dolzarb bo'lib qoladi. Shu jihatdan, Maqsud Shayxzodaning ijodi siyosiy bosimlar ostida shaxsiy kechinmalarni san'at orqali ifodalashning yorqin namunasidir.

Xulosa qilib aytganda, Maqsud Shayxzodaning siyosiy quvg'in davri va ruhiy kechinmalari uning ijodiga chuqur ta'sir qilgan. Shoirning she'riyatida shaxsiy kechinmalar, ijtimoiy haqiqat va universal insoniy qadriyatlar uyg'unlashadi. Bu esa uning ijodini milliy adabiyotning muhim qismi sifatida qadrlashga imkon beradi va xalqaro ilmiy tadqiqotlarda ham alohida o'rin olishini ta'minlaydi. Shu nuqtai nazardan, Shayxzodaning ijodiy merosi siyosiy va psixologik tajribalarni adabiy ifoda qilishning namunaviy namunasi sifatida baholanishi mumkin

REFERENCES:

1. Shayxzoda, M. Tanlangan asarlar. Toshkent, 1990.
2. Qodirov, A. O'zbek adabiyoti tarixi. Toshkent, 2005.
3. Karimov, T. Siyosiy quvg'in va o'zbek shoirlari. Toshkent, 2010.
4. Sobirov, R. Maqsud Shayxzoda ijodiy merosi va ruhiy kechinmalar. Samarqand, 2015.